

*Anselm Grün
in Fidelis Ruppert*

MOLI IN DELAJ

Krščansko življenjsko pravilo

Anselm Grün in Fidelis Ruppert

MOLI IN DELAJ

Krščansko življenjsko pravilo

Anselm Grün in Fidelis Ruppert

MOLI IN DELAJ

Krščansko življenjsko pravilo

DRUŽINA
2016

UVOD

Odnos do dela danes zaznamujeta dve drži. Vedno več ljudi trpi zato, ker ne najdejo dela ali pa so zgubili svoje dosedanje delovno mesto. Brezposelnost doživljajo kot razvrednotenje svojega dostojanstva. Pogosto so skupaj z delom izgubili tudi občutek lastne vrednosti in so padli iz svojega ritma. Šele zdaj čutijo, kako je delo v njihovo življenje vnašalo red in ga držalo v zdravi napetosti.

Drugi, ki so zaposleni, se pritožujejo nad bremenom dela. Njihovo delo je vedno bolj do podrobnosti organizirano. Vsaka minuta je načrtovana. V vse krajšem delovnem času mora človek ustvariti vedno večje dosežke. Delo se meri predvsem glede na rezultat. Vodstvo podjetja izda ciljne številke, ki jih je treba uresničiti. Te številke so postale merilo celo že za delo na področju nege bolnikov in starejših. Mnogim, ki so prej radi negovali stare in bolne, to jemlje motivacijo. Vse se vrti le še okrog denarja in preračunljivosti storilnosti. Mnogi trpijo zaradi preobremenjenosti in so pod stresom.

Kaj ima v teh modernih delovnih razmerah povedati staro besedilo, kot je Benediktovo Pravilo?¹ Pred 1500 leti so bile delovne razmere drugačne. Takrat je šlo predvsem za pridobitev lastnih sredstev za preživljanje. Za nas avtorje pa

1 Delo sv. Benedikta Nurijskega, opata in zavetnika Evrope (5. in 6. stoletje). Služi kot osnova za redovna pravila mnogim cerkvenim redovom katoliške Cerkve. Poleg redovniških pravil, dnevnega reda, navodil za molitev brevirja in opravljanje bogoslužja vsebuje tudi navodilo o stopnjah ponižnosti (op. prev.).

je Pravilo še vedno standard za lastno delo in poskus, da bi delo opravili iz nekega drugega izvira. Na ta drugi izvir se obračamo z delu nasprotnim polom, molitvijo. Molitev nas povezuje z notranjim izvirom, iz katerega naj bi izhajalo vse naše početje. To je izvir Svetega Duha, ki je v nas. Ampak pogosto smo od tega notranjega izvira odrezani. Namesto tega delamo iz kalnih izvirov, na primer iz izvira lastnega častihlepja. Z delom se želimo dokazovati. Drugi kalni izvir je pritisk, ki si ga povzročamo sami. Vse želimo opraviti popolno, da nas ne more nihče kritizirati. Ali pa delo za nas predstavlja beg pred lastno resnico, s katero se ne želimo soočiti, saj bi nas ta prisilila v spremembo našega življenjskega sloga.

Izvir, iz katerega delamo, postane kalen zaradi naših življenjskih vzorcev. Tako na primer kakšno gospo pri vsem njenem delovanju vedno določata dva življenjska vzorca: »Upam, da ne bo prepira. Upam, da bom uspela vse, kar se od mene pričakuje.« Če me določajo taki življenjski vzorci, postanem kmalu izčrpan in izgorel. Ali pa kakšen terapevt o duhovnikih, ki se počutijo izgorele, pogosto meni: »Kdor veliko daje, ta tudi veliko potrebuje.« Kdor veliko daje, ker potrebuje veliko pozornosti in potrditve, ta se hitro izčrpa. Kdor pa daje, ker vedno znova prejema in črpa iz notranjega izvira, ta lahko daje, ne da bi se izčrpal. Ta pri svojem dajanju tudi veliko dobi nazaj. Vendar pa od tega ni odvisen. Zato lahko uživa, kar prejema.

To, ali nekdo dela iz izvira Svetega Duha ali iz kalnih izvirov svojih podzavestnih življenjskih

vzorcev, se čuti na njegovem izžarevanju, ki ga s svojim delom razširja. Če nekdo dela iz izvira Svetega Duha, ima sam veselje nad delom in ne postane tako enostavno izčrpan. Okoli njega nekaj raste in uspeva. Delo teče iz njega. Drugi, ki delajo iz življenjskega vzorca svojega perfekcionizma ali častihlepja, s svojim delom širijo vzdušje agresivnosti in nezadovoljstva, trdote in zagrenjenosti.

Benediktovo Pravilo nam kaže poti, kako pridemo v stik z našim notranjim izvirom in kako lahko iz njega delamo. Sicer pa tudi Benedikt pozna utrujenost, ki nastane zaradi dela. Vendar to ni izčrpanost, ki nas notranje raztrga. To je utrujenost, ki nam kljub vsemu podarja mir. Čutimo namreč, da nas je navsezadnje v delu obremenil Bog sam. Če me obremenjuje Bog in ne moj bolni življenjski vzorec, sem kljub zunanji utrujenosti notranje miren.

V nadaljevanju se bova zavestno držala Benediktovega Pravila. Nekatera navodila in pravila se lahko modernemu bralcu na prvi pogled zdi-jo tuja. Prvotno je bila ta knjižica namenjena bolj redovnikom, ki so delo doživljali kot nasprotje molitvi in meditaciji. V samostanih sva opazovala dve težnji: na eni strani je bila zahteva, da bi manj delali, da bi imeli več časa za duhovno življenje. Ampak izkušnje so pokazale, da redovniki, ki so svojo delovno obveznost bistveno zmanjšali, s tem niso postali bolj duhovni. Nasprotno, postali so bolj narcistični. Vrteli so se okoli svojih potreb, in ne okoli Boga, kateremu so se hoteli predati. Druga težnja pa je, neneh-

no povečevati delo in se skrivati za njim, tako da duhovno življenje trpi. Taki ljudje so pobožne delovne živali, ne pa menihi, ki so to postali, da bi resnično iskali Boga. Ni samoumevno, da redovniki najdejo pravo ravnotežje med molitvijo in delom.

Izkušnja redovnikov pa se nama ne zdi preveč oddaljena od tega, kar danes doživljajo mnogi, ki delajo v sodobnih podjetjih. Obe težnji namreč obstajata tudi v naši družbi. Prva je, da bi delovni čas čim bolj skrajšali in povečali delovno obremenitev. Vendar pa skrajšanje delovnega časa v tednu samodejno ni privedlo k večji kakovosti življenja. Nastala je samostojna industrija prostega časa, ki zabava ljudi, ki ne delajo. Namesto da bi si človek odpočil, je postal nemiren brezdelnež. Druga težnja našega časa je pritisk, da bi vedno več delali. Samostojni podjetniki in vodstveni delavci, zdravniki in odvetniki stokajo pod bremenom dela, ki ni nikoli zaključeno. Radi bi si vzeli čas za koncerte in gledališče, za hojo in meditacijo, vendar ne najdejo načina, kako bi zmanjšali količino dela.

V nadaljevanju ne bova navajala idealnih formul. V Benediktovem Pravilu in tradiciji zgodnjega menišтва bova iskala načine, kako so napetost med delom in molitvijo, med dejanjem in opustitvijo ter med delovanjem in poslušanjem živeli na kreativen način. Ob tem pa je jasno, da pri Benediktu našega modernega ločevanja med obema poloma, molitvijo in delom, ne bomo našli. Pri njem gre za to, da sredi vsakdanjika živim in delam iz molitve. Oboje, molitev

in delo, me želi priversti k Bogu in me izzvati, da Bogu služim in se mu predam.

Kar je hotel povedati Benedikt s svojo formulo *ora et labora* (moli in delaj), je v današnjem času na novo izrazil psihoterapevt iz Münchna, Albert Görres, ko je opozoril na vsakdanjost kot na duhovni kraj. Duhovno iščoč človek vsakdanjosti ne sme zapustiti, temveč jo mora prežeti in preobraziti z molitvijo in meditacijo.² Na tej poti bi bil lahko benediktinski vodilni motiv *ora et labora* pomoč za duhovno življenje, pri katerem sveta ni treba pustiti za sabo, da bi prišli k Bogu, temveč najdemo Boga v vseh stvareh, oziroma (če to povemo z Benediktovimi besedami) pomoč, ki človeško življenje prav v njegovi banalni vsakdanjosti oblikuje tako, »da je v vsem slavljen Bog« (BP 57,9).³

2 A. Görres, *Wege und Hindernisse der Meditation: Meditation und Religionsunterricht*, izdal A. Biesinger, Düsseldorf 1981, str. 59.

3 Številke v besedilu, navedene za »BP«, se nanašajo na naslednjo izdajo Pravila sv. Benedikta: G. Holzherr, *Die Benediktsregel*, Einsiedeln 1980.

I.

RITEM MOLITVE IN DELA

O pomenu molitve in dela

Med branjem Benediktovega Pravila odkrijemo številna navodila za molitev in delo, ki zaznamujeta celoten dan. Ob tem je molitvi priznan očiten prednostni položaj. »Nič ne sme imeti prednosti pred bogoslužjem« (BP 43,3). Pomen tega načela Benedikt pojasnjuje z navodilom, da je treba takoj, ko zadoni znak za bogoslužje, izpustiti delo iz rok in prihiteti k bogoslužju (BP 43,1). Kljub temu Benedikt ne zahteva maksimalne molitvene obveznosti, temveč določi razumno srednjo mero, v primerjavi s prejšnjimi ali tudi kasnejšimi pretiravanji. Molitev je zanj najvažnejša stvar, ne pa edina.

V vsakdanjiku menihov zavzema širok prostor tudi delo, v strogo časovnem smislu celo širši kot molitev in molitveno branje Svetega pisma, ki predstavlja drugi pol duhovnega življenja. Benedikt od vseh menihov zahteva, da delajo. Ob tem misli na različne oblike dela: službe znotraj skupnosti, kot so kuhanje, priprava mize, vratarska služba, oskrbovanje bolnikov, administrativna dela, delo na polju, v različnih delavnicah in na gradbišču. Benedikt računa s tem, da lahko količina dela včasih tako naraste, da posameznik svoje naloge ne more izvršiti in se poču-

ti preobremenjenega (BP 7,35sl.) ali pa da postane delo na polju tako naporno, da mora opat povečati količino hrane in pijače, da si lahko njegovi menihi znova opomorejo (BP 39,6). Vsi naj delajo, celo trdo delajo, vendar pa ne sme biti nihče preobremenjen. Zato Benedikt pazi na to, da se izogiba prevelikim obremenitvam posameznikov in da vsak dobi potrebno pomoč, tako da nihče ne postane nezadovoljen ali pobit (BP 31,7; 53,18).

Delo je za Benedikta tako samo po sebi umevno, da ga zahteva celo v nedeljo od tistih, ki ne vedo, kaj bi z molitvenim branjem Svetega pisma. Očitno ne vidi težave v tem, da bi lahko postala nedelja zaradi dela oskrunjena ali da bi delo menihe odvrčalo od molitve in meditacije. Molitev in delo sta pri njem komaj v neskladju, temveč se zdi, da se smiselno dopolnjujeta. K duhovnemu življenju meniha vsekakor sodita oba. Da, Benedikt preizkuša novince, ali so pripravljeni za oboje, ali imajo vnemo za bogoslužje in za trdo delo (BP 58,7). Na tem mestu je pravilo *opprobria*. Nekateri to pogosto prevajajo kot poniževanje in menijo, da je treba novincu na pot postaviti umetne ovire, zato da se preizkusi njegova ponižnost. Vendar pa je očitno tu mišljena pripravljenost za trdo delo in za nizka dela.⁴ Tistega, ki resnično išče Boga, prepozna Benedikt po tem, da se tudi pri delu pusti obremeniti. Brez pripravljenosti za delo bi bilo iskanje Boga le narcistično kroženje okoli samega

⁴ Prim. G. Holzherr, Die Benediktsregel, Eine Anleitung zu christlichem leben, Einsiedeln 1980, str. 236.

sebe. Za duhovno življenje sta pomembna oba pola: molitev in delo. S tem pojmovanjem je Benedikt zakoreninjen v dolgi tradiciji samostanske duhovnosti.

Nujnost dela za duhovno življenje

Okoli leta 250 so prvi menihi šli v puščavo, da bi neprenehoma molili in meditirali ter se popolnoma osvobodili za Boga. V tem stremljenju po trajnem miru v Bogu so bile tudi težnje, da bi bili oproščeni obveznosti dela in bi se posvetili samo molitvi. Te težnje pa so puščavski očetje zavrnil. Naslednji izrek ne priča o takšni delitvi:

O puščavskem očetu Janezu Kolobosu⁵ se je govorilo, da je enkrat rekel svojemu starejšemu bratu: »Želim biti brezskrben, kot so brezskrbni angeli, in ne želim delati, temveč neprestano služiti Bogu.« Odložil je svojo obleko in odšel v puščavo. Potem ko je tam preživel en teden, se je vrnil k svojemu bratu. Ko je trkal na vrata, ga je njegov brat prepoznal, preden je odprl, in dejal je: »Kdo si ti?« Odgovoril mu je: »Jaz sem, Janez, tvoj brat!« Brat je odvrnil: »Janez je postal angel in ne sodi več k ljudem.« Tedaj ga je rotil in dejal: »Jaz sem vendar!« Drugi pa mu ni odprl, temveč ga je do jutra pustil v tem neudobnem položaju. Šele kasneje je odprl in rekel: »Če si človek, potem moraš delati, da boš našel svojo hrano.« Tedaj se je Janez kesal in dejal: »Odpusti mi!« (Apo 317)⁶

5 Janez Pritlikavec, 5. stoletje (op. prev.).

6 Weisung der Väter. Apophthegmata Patrum, uvod in prevod B. Miller, Freiburg 1965, Apophthegma 317. Vse številke v besedilu, navedene za »Apo«, označujejo številko apoftegme v tej izdaji.

Samostanska književnost za nujnost dela navaja različne razloge. Prvi je ta, ki je omenjen tudi v citiranem izreku puščavskih očetov: delo je nujno za vzdrževanje lastnega življenja. To ni zgolj neka zunanja nujnost, temveč tu menih izkusi svojo »človeško stanje«, šibkost in krhkost svoje človeške narave. Trdo delo, v potu svojega obraza jesti svoj kruh (prim. 1 Mz 3,19), sodi k bistvu človeka in tega tudi menih ni oproščen.

Benedikt opozarja tudi na primer apostolov, ki so se prehranjevali z delom lastnih rok: »Kajti šele takrat so pravi menihi, ko živijo od dela svojih rok, kot naši očetje in apostoli« (BP 48,8). Primer apostolov je za menihe zadosten razlog. Kljub temu pa iščejo tudi razloge za njihovo ravnanje. Kasijan,⁷ ki je ideje vzhodnega meništva prevedel v latinski svet Zahoda, se na primer v 24. pogovoru, v katerem obravnava ta problem, sklicuje na velikega Antona.⁸ Brez dela bi se menihi zanašali na darove dobrotnikov. S tem bi postali od njih notranje odvisni. Cilj meniha, osvoboditi se zemeljske navezanosti, zaradi te odvisnosti od drugih ne bi bil nikoli dosežen. Anton meni, da je odvisnost od dobrotnikov ravno zato tako nevarna, ker je sploh ne opazimo. Mislimo, da smo z molitvijo in molitvenim branjem Svetega pisma zdaj postali popolnoma svobodni za Boga, dejansko pa se mu nismo niti za korak približali, saj sveta v resnici nismo zapustili. V srcu smo še popolnoma posvetni in

7 Sv. Janez Kasijan, menih in ustanovitelj samostana v Marseillu, 4. in 5. stoletje (op. prev.).

8 Sv. Anton Puščavnik (tudi Anton Veliki) iz Tebaide v starem Egiptu, 3. in 4. stoletje (op. prev.).

tako smo v duši oslabljeni. Anton, ki velja za utemeljitelja zgodnjega meništvaja, za opis tega stanja citira Ozeja 7,9: »Tujci žro njegovo moč, on pa tega ne spozna.«⁹

Naslednji razlog, zakaj so menihi pogosto zelo trdo delali, je bila izpolnitev zapovedi ljubezni do bližnjega. Z rezultatom svojega dela so lahko drugim pomagali. Rufin¹⁰ opisuje socialno-karitativno dejavnost menihov v svoji meniški zgodbi:

*V času spravila so ti menihi veliko pridelali z delom svojih rok in so prinesli največji del svojega zaslužka k svojemu vodji, da bi ga uporabili za reveže. Ne le tam, temveč v večini egiptčanskih samostanov je bil razširjen običaj, da so se menihi v času spravila udinjali kot kosci in od svojega plačila, ki je na posameznika znašal bolj ali manj 80 mernikov žita, največji del dali na razpolago revnim. Pri tem so imeli svoj delež ne le izvorni prebivalci zadevnih območij, temveč so z žitom natovorjene ladje plule celo do Aleksandrije, njihova vsebina pa je bila v korist zapornikom, tujcem in kako drugače potrebnim. Pogosto cel Egipt ni imel dovolj siromakov, da bi porabili te mogočne darove usmiljenja.*¹¹

9 Sv. Janez Kasijan: Unterredung (Pogovor) 24, str. 11; izšel je najnovejši prevod pogovorov: Unterredungen mit den Vätern (Collationes patrum), prevedla in izdala Gabriele Ziegler, zbirka Quellen der Spiritualität, 5. zvezek (Teil 1: Collationes 1-10), 9. zvezek (Teil 2: Collationes 11-17) in 12. zvezek (Teil 3: Collationes 18-24), Münsterschwarzach 2011-2015.

10 Tiranij Rufin ali Rufin Akvilejski (lat. Tyrannius Rufinus ali Rufinus Aquileiensis), menih, zgodovinar, teolog in prevajalec, 4. stoletje (op. prev.).

11 T. Rufin, Mönchsgeschichten, Kleine historische Monographien, izdal N. Howorka, Dunaj 1930, str. 97sl.

Tudi če je ta opis pretiran, pa vendarle kaže, da so menihi s svojim delom želeli drugim pomagati in delati dobro. Delo jim je omogočilo, da so svojo ljubezen do ljudi pretvorili v konkretno pomoč. Njihovo delo je imelo smisel. Obstajalo je za druge ljudi. To je njegova bistvena naloga. Delo je vedno služba drugim. To velja ne le za tako imenovano storitev, temveč tudi za proizvodnjo. Vse, kar proizvajamo, naj bi služilo človeku. Ta bo uporabil naš izdelek in se bo lahko nanj zanesel.

Nadalje je delo med menihi veljalo za asketsko vajo, ki jih je vodila naprej na njihovi poti k čistosti srca, prav tako kot molk, post in molitev. Za menihe pot k Bogu vodi tudi prek muke, zlasti pa preko telesnega napora. Tako Ahil v nekem izreku puščavskih očetov pravi:

Pred večerom sem spletel 20 origij¹² (= 120 čevljev) in pravzaprav mi tega sploh ne bi bilo treba. Toda skrbi me, da bi bil lahko Bog nezadovoljen z mano in bi mi očital: Bil si sposoben za delo – zakaj nisi delal? Zato se mučim in napenjam vse svoje sile. (Apo 128)

Ahil se muči, čeprav to za njegovo preživetje ne bi bilo potrebno. Vendar meni, da Bog od njega zahteva delo in napor; moč, ki jo je prejel od Boga, mora tudi uporabiti. Nam to morda zveni nekoliko nenavadno, saj nekoristnega dela ne razumemo. Toda upoštevati je treba, da v puščavi med puščavniki pogosto ni bilo dovolj smiselnega in potrebnega dela, ki bi ga lahko opravljala-

12 20 origij je približno 36 metrov (op. prev.).

li. Vendar jim je bilo očitno pomembno, da so intenzivno uporabljali tudi telo in ga urili. Zanje je bilo pomemben partner na duhovni poti. Danes ima za mnoge, ki so pri svojem delu telesno manj obremenjeni, podobno funkcijo šport.

Ob napornem delu menih ne le uresničuje svoje možnosti in jih razvija, dokler ne naleti na svojo mejo, marveč ga lahko napor tudi odpre za Boga in ga naredi sprejemljivega za izkušnjo Boga. Tako na primer delo razume Vilijem Teoderiški,¹³ prijatelj Bernarda iz Clairvauxa.¹⁴ V nasprotju s pretiranim poudarjanjem molitve in liturgije med menihi v Clunyju je Bernard poseben pomen pripisoval ročnemu delu. Vilijem pa piše, da trdo delo na polju ni v nasprotju z molitvijo, temveč v menihu vzdržuje prav veselje nad duhovnim študijem in ga hrani. Telesna utrujenost zaradi dela na polju poraja v njem globlji občutek pobožnosti.¹⁵ To nas lahko sprva osu-pne, saj menimo, da nas izčrpanost zaradi dela ločuje od Boga. Preveč smo utrujeni, da bi sploh še pomislili nanj ali da bi sploh lahko molili. Vendar pa ni treba, da je tako. Erhart Kästner,¹⁶ ki opazuje menihe z Atosa, kako pridejo utrujeni in zaspani k nočni liturgiji, piše v svoji knjigi

13 Teolog, mistik, pisatelj in opat, 11. in 12. stoletje (op. prev.).

14 Opat, mistik, cerkveni učitelj, pisatelj, svetnik, 11. in 12. stoletje (op. prev.).

15 Prim. Epistola Domni Willelmi ad fratres de monde dei 86, Sources chrétienne št. 223, str. 210: »Težko delo na polju vodi ne le k veliki izčrpanosti telesa, temveč s tem tudi utruidi in poniža srce; teža telesne utrujenosti pa pogosto poraja občutek intenzivne pobožnosti. Ta pojav pogosto opazimo med postenjem, nočno stražo in pri vseh delih, ki povzročijo telesno utrujenost.«

16 Nemški pisatelj, 20. stoletje (op. prev.).

*Klepalo*¹⁷ s svete gore Atos (*Die Studentrommel vom Heiligen Berg Athos*), da je človek v utrujenosti bolj dovzeten kot sicer, ob otopelih čutih pride na površje tisto pravo, šibkost ga dela bolj odprtega in utrujenost poraja tisto stanje velike sprejemljivosti, ki sprejme le tisto malo.«¹⁸

Na podobno izkušnjo je namigoval tudi nek znani mojster meditacije, ki je ob koncu dolgega tedna meditacije ugotovil, da so udeleženci postali utrujeni, in da bi zdržali, jih je spodbujal z besedami: »Tudi sovražnik je zdaj utrujen!« Odpor v človeku in vse, kar preprečuje globljo izkušnjo, postopoma prav tako oslabi in tako se poveča možnost za notranji pozitivni preboj.

Za stare menihe pa je napor med delom bistveni del njihove duhovne poti. Puščavski oče Apolo je o delu običajno rekel: »S Kristusom sem danes delal za svojo dušo« (Apo 149). Zunanje delo je zanj obenem delo za dušo, delo z notranjim človekom. Napor pri delu tudi dušo pripravlja za Boga. Za asketa Jonasa pravijo: »Kaj je telesni počitek, tega ni vedel, saj je prostovoljno in celo vneto delal,«¹⁹ zato si je težko predstavljati, da bi bil vedno popolnoma buden. In ko beremo o mnogih nočnih bedenjih menihov po vsem dnevnem delu, se nam zdi komaj mogoče, da oni ne bi občutili utrujenosti. Utrjenost je bila

17 Klepalo je kos lesa, ki se je uporabljal v Grčiji in na sveti gori Atos, potem pa se je razširil na vzhodne pravoslavne dežele. Z udarjanjem nanj so vabili k molitvi (op. prev.).

18 E. Kästner, *Die Studentrommel vom Heiligen Berg Athos*, Wiesbaden 1956, str. 32sl., 43, 78.

19 *Leben des Pachomius*, prevedel H. Mertel, München 1917, str. 845.

očitno del njihove askeze, ki naj bi jih delala bolj odprte za Boga.

Ob napornem delu menih izkusi Boga kot tistega, ki ga lahko obremeni tudi telesno, celo do izčrpanosti in utrujenosti. Bog se v tem kaže kot njegov gospodar, ki lahko razpolaga s svojim hlapcem in ga lahko izčrpa. Za Benedikta je meja, ki jo menih doseže pri trdem in napornem delu, lahko Bog sam. V 7. poglavju piše, da menih ne sme bežati pred zoprnimi stvarmi in preobremenjujočim delom, temveč mora zdržati (*sustinere*). Ob tem naj si ponavlja: »*Confortetur cor tuum et sustine Dominum, tvoje srce naj bo močno in naj prenaša Gospoda*« (BP 7,35). V utrujenosti zaradi težkega dela torej menih sreča Gospoda samega in mora zdržati. Meja, na katero naleti pri delu, lahko zanj postane vrata do Boga. Lahko pa ga tudi pahne v žalost in tako loči od Boga. Zato Benedikt pazi na to, da pri delu ne pretirava in da vsakomur da potrebno pomoč, tako da nihče ne dela žalosten in zlovoljen ter ne postane preobremenjen.

V tej napetosti se kaže Benediktova modrost. Menih mora naleteti na svojo mejo in v tem postati odprt za Boga, vendar pa ne sme nenehno živeti ob njej, saj s tem lok postane prenapet in počí. Utrujenost in izčrpanost, ki ju je Benedikt imel tu v mislih, ne ustrezata temu, kar danes imenujemo *sindrom izgorelosti*. Izgorel je tisti, ki mu je zmanjkalo tudi vsake motivacije za njegovo življenje. To je izčrpanost, ki vodi v nemir. Utrujenost, o kateri govorijo menihi, pa odpira za Boga in umirja dušo. Ko danes govorimo o iz-

črpanosti, mislimo tudi na duševno izčrpanost. Človek nima ničesar več, iz česar bi lahko črpal.

Drugo pozitivno funkcijo dela za duhovno življenje odkrijemo, če podrobneje raziščemo Benediktovo utemeljitev dela. Na začetku 48. poglavja Benedikt piše:

Brezdelje je sovražnik duše. Zato se morajo bratje zaposliti: ob določenih časih z ročnim delom, ob določenih drugih urah pa z molitvenim branjem Svetega pisma.

Medtem ko Knjiga modrosti brezdelje vedno znova označuje kot vzrok materialne revščine, pa ga Benedikt obravnava z duhovnega in psihološkega vidika. Brezdelje škoduje duši, psihičnemu ravnotežju. Menih naj bo vedno z nečim zaposlen, bodisi z delom bodisi z molitvijo in molitvenim branjem Svetega pisma. Popolnoma prost čas bi bil škodljiv. Kajti takrat bi misli tavale naokrog. V praznino bi se prikradle nekoristne misli. Menih bi bil raztresen, nebrzdan, notranje nemiren. Za nič ne bi imel pravega veselja. Predvsem pa bi bil brez orientacijske točke, na katero bi se moral koncentrirati, oziroma bolje, brez odnosne osebe, kateri bi moral zaupati. In ta odsotnost odnosnosti je nevarna. Peter iz Celle²⁰ meni: »Hudič naj te vedno najde zaposlenega. Nečisti duh ne vstopi v hišo, razen če jo najde prazno.«²¹

Za Benedikta ima delo funkcijo, da meniha obvezuje, vodi ga iz nemira v zbranost in ga tako ščiti pred nekoristnimi mislimi in pred prazni-

20 Benediktinski menih in škof iz 12. stoletja (lat. Petrus Cellensis) (op. prev.).

21 Patrologia Latina 202, str. 1126.

acijo v molitvi vedno znova sprejmemo in prenesemo – v neke vrste predhodni in naknadni meditaciji s pomočjo križevega pota ali rožnega venca, potem se na zunaj sicer ne bo spremenila, vendar pa se bo v jedru preobrazila, ker bomo v njej srečali Kristusa.

Morda se moramo leta in leta ukvarjati z nekim problemom, ki ga ne moremo rešiti. Nekateri odnosi med ljudmi so pogosto tako zavoženi, da jih ni mogoče rešiti. In pri najboljši volji ni mogoče spremeniti neke nevzdržne situacije pri delu. Morda moramo leta in leta moliti križev pot, da se lahko s tem soočimo. Ali pa moramo vedno znova meditirati isto besedo iz Svetega pisma, vzdihovati iste vzdihljaje, da se počasi vživimo v držo Jezusa, ki našega življenja z njegovimi problemi tudi ni rešil, temveč ga je pretrpel in prav s tem odrešil.

ZAKLJUČEK

Ora et labora, to ni zgolj kvantitativna oznaka življenja benediktincev, ki poleg molitve vključuje tudi najrazličnejša dela. Nasprotno, to je duhovni program, pot, s pomočjo katere spustim Boga v svoje življenje in ga srečam sredi svojega vsakdana. Življenjsko pravilo *moli in delaj* je pomoč, s katero lahko svoj vsakdan duhovno obvladujem in v njem prepoznam kraj, kjer me Bog najbolj izziva in kjer se odločam o tem, ali želim sebe in svoje življenje obdržati zase, ali pa ju želim predati in podariti njemu. Delo in vsakdan Bogu nista tuja, temveč sta duhovni kraj, kjer lahko vadimo ljubezen, potrpežljivost, nesebičnost, strahospoštovanje, poslušnost ter odprtost za Boga in človeka. Izkušnja Boga ni namenjena samo tem, ki so se povsem umaknili s sveta, temveč je možna za vsakogar, tudi sredi vsakdanjega vrveža.

Ora et labora je krščansko življenjsko pravilo, saj resno jemlje Božje učlovečenje. Bog je postal meso, in danes vedno znova postaja meso, naše lastno meso, meso našega okolja, dela in vsakdana. Vendar pa se zdi, da nam Bog meso pogosto prikriva. Pravilo *moli in delaj* nam želi pomagati, da spregledamo, da prepoznamo Boga v mesu našega vsakdana in se ga dotaknemo tam, kjer nam iz dneva v dan prihaja naproti.

Tudi če nekatera življenjska pravila, ki jih je napisal sv. Benedikt za svoje menihe, ni mogoče brez težav prenesti v življenje današnjega sveta, pa vendar lahko njegovo geslo *moli in delaj* tudi

današnjemu človeku kaže pot, kako lahko svoje delo duhovno obvlada. Duhovna predelava dela pri tem ni nekaj, kar mora poleg dela še opraviti, temveč njegovemu delu daje drug okus. Če molitev človeka vedno znova priključi na notranji izvir, iz tega izvira dela drugače, manj napeto, bolj ustvarjalno in z več domišljije. Njegovo delo izžareva drugače kot delo tistih, ki so zagrizeno obsedeni z dosežki. Njegovo delo postane znak njegove notranje živahnosti. Ob vsem naporu mu daje veselje. Postane pa tudi rodovitno.

Danes nekatera podjetja na vodilna mesta zavestno zaposlijo ljudi, ki so zasvojeni z delom. Menijo, da si bodo s tem naredili dobro uslugo in bodo delovno moč človeka, zasvojenega z delom, izkoristili zase. Vendar pa s tem škodijo samim sebi. Kajti ta, ki je odvisen od dela, sicer veliko dela, vendar rezultati večinoma niso dobri. Tak človek potrebuje delo, da se potrjuje. Imeti mora vedno neko delo. Nima pa časa za kreativne trenutke. Delo pri njem ne teče, temveč se on skriva za njim. Benediktinsko geslo nas osvobaja prisile, da bi se morali v našem delu potrjevati ali za njim skrivati. Usposobi nas, da delamo iz notranjega izvira Svetega Duha. Ali delamo iz tega izvira, se pokaže po sadovih. Že Jezus je rekel: »Po njihovih sadovih jih boste spoznali« (Mt 7,16). Delo, ki izvira iz izvira Svetega Duha, povzroča rast, živahnost, domišljijo, ustvarjalnost. Okoli takega človeka nekaj uspeva.

Bralkam in bralcem tako želiva, da prek srečevanja z modrostjo sv. Benedikta in izkušnjami mnogih menihov, ki so poskušali živeti v skladu

z njo, tudi zase najdejo način, kako bodo v tem svetu vedno večjih zahtev v zvezi z delom našli pot do notranjega izvira Svetega Duha. Molitev je pot do tega izvira. Našemu delu daje nov okus in novo rodovitnost. In to potrebujemo prav v našem času, v katerem se toliko dela, vendar nastane tako malo rodovitnosti.

VSEBINA

Uvod	5
I. RITEM MOLITVE IN DELA	11
O pomenu molitve in dela	11
Nujnost dela za duhovno življenje	13
Izmenjavanje molitve in dela	24
II. PREPLETENOST MOLITVE IN DELA	31
Molitvena drža pri delu	31
<i>Življenje v Božji navzočnosti</i>	31
<i>Molitev pri delu</i>	37
Prava notranja drža pri delu	47
<i>Ljubezem in služenje</i>	48
<i>Ponižnost in pokorščina</i>	53
<i>Skrbnost in strahospoštovanje</i>	57
<i>Slavljenje Boga in zahvaljevanje</i>	63
Vključitev dela v molitev	71
<i>Molitev psalmov</i>	72
<i>Molitveno branje</i>	74
<i>Predhodna in naknadna meditacija</i>	78
Zaključek	91
Izšlo v zbirki	96

S O L Z E M L J E

Anselm Grün in Fidelis Ruppert

MOLI IN DELAJ

Krščansko življenjsko pravilo

Naslov izvirnika : Bete und arbeite, Eine christliche Lebensregel

© 2015 Vier-Türme GmbH, Verlag, 97359 Münsterschwarzach Abtei

Zbirka SOL ZEMLJE 8

Izdaja : prva izdaja

Prevod : Vlasta Deželak

Jezikovni pregled : Cvetka Rezar

Likovna zasnova zbirke : Tone Seifert

Oblikovanje naslovnice : Benjamin Štefe

Grafična priprava : Družina d. o. o.

Izdala in založila : Dužina d. o. o.

Odgovarja : Tone Rode

Tisk : Tiskano v Sloveniji

Naklada : 800 izvodov

Ljubljana, 2016

Vse informacije o knjigah založbe Družina najdete
na spletni strani: www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-534.3
331:27-584

RUPPERT, Fidelis

Moli in delaj : krščansko življenjsko pravilo / Fidelis Ruppert, Anselm Grün ;
[prevod Vlasta Deželak]. - 1. izd. - Ljubljana : Družina, 2016. - (Sol zemlje ; 8)

Prevod dela: Bete und arbeite

ISBN 978-961-04-0250-3
1. Grün, Anselm
283231744

Izšlo v zbirki

1. Sveti Pavel za nepopolne
2. Ljubiti v svobodi
3. Živeti kot ljubljene
4. Umetnost življenja
5. Eros in agape
6. Skrivnost veselja
7. Rdeča na zlatem trgu
8. Moli in delaj